

MEMORANDUM 2018

Koepel Lokale Diensteneconomie

De lokale diensteneconomie is met meer dan 2000 voltijdse tewerkstellingsplaatsen actief in nagenoeg elke Vlaamse stad en gemeente. Zij is er actief op uiteenlopende domeinen: van armoedebestrijding tot natuurbeheer, van zorg voor ouderen tot klusjes in de wijk, van fietspunt tot kinderopvang enz...

Elk van die activiteiten vult een lokale nood in. Lokale diensten vormen steeds een schakel in een ruimere keten. Bovendien is elk van die activiteiten gestoeld op sociale tewerkstelling. Onze lokale diensten komen dus ook actief tussen op de lokale arbeidsmarkt. Ze vormen er een brug tussen werkloosheid en een reguliere job.

Heel wat lokale mandatarissen zijn hiermee vertrouwd. Sommigen ijverden zelf voor de komst van de lokale diensteneconomie naar hun stad of gemeente. Anderen leerden appreciëren welke positieve impact een lokale dienst voor de plaatselijke bevolking heeft.

De lokale verkiezingen van 14 oktober 2018 vormen een gelegenheid om een nieuwe lokale toekomst uit te tekenen. Met het voorliggende memorandum willen we lokale mandatarissen en hun politieke partijen inspireren om daarbij volop de kaart te trekken van de lokale diensteneconomie.

Aan lokale mandatarissen geven daarvoor graag al drie tips:

- 1. Overweeg welke toekomstplannen haalbaar of ronduit beter worden als je daar een lokale dienst voor inschakelt. Op de volgende pagina leggen we daarvoor een en ander uit.*
- 2. Geef in jouw partij plaats aan thema's als lokale diensten en sociale tewerkstelling. Zet ze bij de eerstvolgende coalitiebespreking op de lokale agenda, ook als wij voorlopig alleen in de buurgemeenten actief zijn.*
- 3. Ben je als lokale regisseur al expert in de materie, of volg je de sector ook op vanuit een parlementair mandaat, lees dan ook de bijlage bij dit memorandum. Daarin formuleren we aantal algemenere speerpunten. Lokale belangen moeten immers ook in Brussel worden verdedigd!*

❶ Laat meer lokale noden invullen door lokale diensten

Lokale diensten nemen in de stad of de gemeente aanvullende taken waar. Een van de kenmerken van die diensten is dat ze **noden** invullen die door de (lokale) overheden worden gedetecteerd. Dat zorgt voor een duidelijke **rolverdeling**. Het lokale bestuur regisseert. Terwijl de partner die de lokale diensten aanbiedt op zijn beurt instaat voor de kwaliteit en de continuïteit van de dienstverlening.

Een lokaal bestuur dat met ondernemingen uit de lokale diensteneconomie samenwerkt, speelt daarmee in op de behoeften van zijn inwoners. **Eindgebruikers** zijn pendelaars, gezinnen met jonge kinderen, mantelzorgers en eenzame of zorgbehoevende senioren, bezoekers van groene domeinen, huurders van minder goed geïsoleerde woningen, jongeren op zoek naar een zinnige vrijetijdsbesteding, nieuwkomers op zoek naar integratie en ga zo maar door.

Sommige spelers uit onze sector groeien vanuit de **buurt**. Ze nemen in de buurt een sleutelrol op en ontwikkelen daar een divers en dynamisch aanbod. Andere spelers zijn bovenlokaal georganiseerd rond één of meer maatschappelijke of ecologische thema's. Ze genereren daarmee een grote **expertise en schaal** die lokaal en op maat inzetbaar zijn. Het zijn **wendbare sociale ondernemingen**.

De lokale diensteneconomie is, mede door het overheidsperspectief, **goed ingebed in lokale en intergemeentelijke netwerken**. Lokale diensten werken doorgaans samen met uiteenlopende gemeentelijke diensten als groen, techniek, toerisme, welzijn, onderwijs, sport en integratie. Het zijn ook actieve partners in de Huizen van het Kind en de in Zorgregio's van de eerste lijn. Ze horen onverkort thuis in de uitvoering van het **lokaal sociaal beleid**.

Daar waar de samenleving de burger oproept tot participatie, ondersteunen lokale diensten die trend. Door het talent van medewerkers in te zetten, vullen ze **blinde vlekken** op in het sociale draagvlak van burgers, families en vrijwilligers aan de ene kant en professionele private en publieke diensten aan de andere kant. Lokale diensten verbinden dat bovendien met een **signaalfunctie** vanuit gebruikers, groepen en wijken naar het beleid. Medewerkers van persoonsgerichte diensten leggen op de lage drempel bruggen tussen gebruikers, tal van voor hen bestemde initiatieven en het OCMW of het lokale zorgbedrijf. Ze onthalen en begeleiden mensen in trajecten op vlak van zorg, herstel, grondrechten, taalverwerving en meer. Hun **ervaringsdeskundigheid** speelt daarin een niet te onderschatten rol.

De lokale diensteneconomie wordt in belangrijke mate **ondersteund door de Vlaamse overheid**, aan te vullen met de bijdrage van gebruikers. De vereiste tussenkomst van het lokale bestuur kan daardoor beperkt blijven. En meteen resulteert deze ook in een **stevig lokaal terugverdieneffect**.

❷ Maak van lokale diensten een schakel in het tewerkstellingsbeleid

Lokale mandatarissen merken als geen ander dat **werk** mensen financiële perspectieven kan bieden, in hun eigenwaarde sterkt en sociale contacten biedt. Terwijl de arbeidsmarkt aantrekt blijft een diverse groep van werkzoekenden – waaronder laaggeschoolden, nieuwkomers en

anderen – structureel van werk verstoken. OCMW's, lokale verenigingen voor materiële hulp en welzijnsdiensten kunnen vaak niet om de sluipende toename van **armoede** heen.

Waar (tekort aan) welzijn en welvaart elkaar kruisen, is het nodig om welzijnsdiensten te flankeren met socio-economische initiatieven om mensen aan het werk te krijgen. De lokale diensteneconomie vindt daarin één van zijn bestaansredenen. Lokale diensten tellen reële werkvloeren waarop we **talenten** van werkzoekenden kunnen valoriseren.

De lokale diensten nemen in het spectrum van begeleidings- en tewerkstellingsmaatregelen een zinnige plaats in. Ze richten zich op personen voor wie een (onbezoldigde) herscholing of een directe plaatsing met opleiding *on the job* om verschillende redenen te hoog is gegrepen. Een inschakelingstraject in de lokale diensteneconomie start bij **laagdrempelige instroom** en loopt via competentieversterking naar **doorstroming** en duurzame loopbaanperspectieven. Op enkele jaren tijd werken we met hen toe naar relevante ervaringsbewijzen of competentiepaspoorten voor jobs in het reguliere circuit. Daar waar dit om structurele redenen toch geen overgangen toelaat, neemt onze sector een signaalfunctie op en maken we belangrijke werven op de arbeidsmarkt zichtbaar.

Naast het private circuit komen ook diensten van lokale overheden voor uitstroom in aanmerking. Net daarom bieden verschillende lokale diensten ook contact- en logistieke ondersteuning in publieke woonzorgcentra, opvanginitiatieven, lokale dienstencentra, technische en toeristische diensten enz... Zo bouwen we lokale doorstroomperspectieven meteen in het inschakelingstraject in. De **lokale verwevenheid** maakt de cirkel rond. En terwijl het inschakelingstraject loopt, staat de inschakeling van medewerkers in die contexten ook ten dienste van het lokale belang.

BIJLAGE: LOKALE DIENSTEN IN HET VLAAMSE BELEID

① Naar een flankerend beleid voor doorstroming

Sinds 2015 en na een periode van relatieve successen inzake doorstroming, legt het decreet over de lokale diensteneconomie doorstroming van medewerkers uitdrukkelijk op. Lokale diensten zetten daarvoor in op individuele empowerment en competentieversterking. Daartegenover staat het inzicht dat de capaciteit voor doorstroming **intersectoraal** moet worden geregeld. Lokale diensten maar ook reguliere sectoren moeten in deze transitie worden ondersteund.

Er is nood aan flankerend beleid dat toelaat om de **knowhow** van de lokale diensteneconomie over te dragen naar werkvloeren in de privé, de social profit en lokale overheden. Knowhow die betrekking heeft op begeleiding, arbeidsorganisatie en werken op maat in een context van superdiversiteit. Daarenboven hebben reguliere werkgevers ruimte nodig om **alternatieven** uit te werken voor al dan niet wettelijk bepaalde opleidingsdrempels, alsook om jobcarving en andere vormen van **innovatieve arbeidsorganisatie** uit te proberen.

Hefbomen kunnen de vorm aannemen van **sectorconvenanten** tussen lokale diensten enerzijds en anderzijds arbeidsmarktsectoren zoals bijvoorbeeld zorg, welzijn, horeca, groenwerk of lokale overheden. Op meer particuliere schaal zou het Europees Sociaal Fonds (ESF) een rol kunnen spelen voor de opstart van **pilootprojecten**. Als sector pleiten wij daarvoor.

Wij verwijzen verder naar de toenemende krapte op de arbeidsmarkt en de realiteit van bepaalde sectoren die nu al reikhalzend uitkijken naar een grotere instroom. Instroom van kansengroepen – en de bijhorende aanpassingen in de arbeidsorganisatie – worden voor deze sectoren stilaan een **economische realiteit**. De nieuwe regelgeving voor de lokale diensteneconomie valt samen met een nieuwe interesse voor kansengroepen op de markt. Doorstroming is niet langer alleen *nice to have*, ingegeven vanuit een sociaal-ethisch perspectief. Het is intussen ook een *must have*.

Binnen de sociale economie worden op dit vlak van de lokale diensten de **grootste inspanningen** verwacht. Mede gegeven het economische rendement daarvan voor de reguliere sectoren, is een bijkomende ondersteuning hier wel op zijn plaats.

② Naar nieuwe garanties voor het instrumentele kader

De lokale diensteneconomie stoelt op een model van **klaverbladfinanciering** waarin verschillende belanghebbenden een bijdrage betalen. In de praktijk vertaald dragen hogere overheden bij aan de betaalbaarheid van de dienstverlening, hetgeen de gebruikers maar ook lokale overheden ten goede komt (zie hoger). Maar dit model geraakt stilaan uit evenwicht.

Zo vindt de roep naar een structurele verankering én uitbreiding van zogenaamde **Vlaamse klaverbladen** niet langer gehoor. Deze Vlaamse klaverbladen behelzen opdrachten vanuit een aantal Vlaamse beleidsdomeinen. Hiermee ontwikkelt de lokale diensteneconomie lokale en meer regionale activiteiten die voor inwoners van diverse gemeenten betaalbaar en toegankelijk zijn. Een groeistop of krimp in die klaverbladen, verschuift de druk naar het lokale niveau.

Anderzijds kunnen ook wijzigingen in de toepassing van **SINE**, tot voor de 6de Staatshervorming een federale maatregel voor sociale inschakelingseconomie, het klaverbladmodel onder druk zetten. De SINE vormt samen met de vergoeding uit het LDE-decreet de structurele financiering van de lokale diensten. Deze situatie ontstond op een pragmatische manier, meer bepaald in een vorig decennium bij de ontwikkeling van het eerste LDE-decreet. Het tweespan LDE en SINE komt tussen in de loonkost van de werknemers en maakt het mogelijk dat sociale diensten betaalbaar en toegankelijk zijn voor de gebruikers. Vandaag wordt het SINE-kader hervormd. Daarbij is het **uitkijken naar een afdoende en werkbaar kader die de leefbaarheid van de lokale diensteneconomie kan garanderen**.

De sector en de sociale partners van de SERV wezen enkele jaren terug al op dit kritieke punt. Het klaverblad SINE is immers, in combinatie met de vergoeding vanuit het decreet, vitaal voor de leefbaarheid van de lokale diensten. Een opkomend scenario's waarover de sector wel wil meedenken is een **positionering van de lokale diensteneconomie op de as van maatwerk**. Maar dat kan niet 'zonder meer' of door 'reductie' van beide stromen in een fors beperkter pakket voor werkondersteuning. Dit zou een factuur van ca. 2,5 miljoen euro afwentelen op gebruikers en lokale klaverbladen. Diensten zouden die stuk voor stuk lokaal moeten onderhandelen, met een welhaast zeker sociaal faillissement voor werknemers en gebruikers als gevolg.

De sector wil daarom dat de tijdelijke, begeleide tewerkstelling in lokale diensten uitdrukkelijk gekoppeld blijft aan de levering van diensten met een lokaal maatschappelijk surplus. Middelen die in een maatwerkscenario opzij zouden staan, moeten naar de sector terugkeren vanuit een

Vlaams [dienstenfonds](#). Dit fonds moet de sector toelaten zijn diensten daar te blijven aanbieden [waar de reguliere markt geen voldoende antwoord biedt](#). Een positionering van de lokale diensteneconomie op de as van maatwerk blijft dan ook best gekoppeld aan een [label](#) (erkenning) en contingent voor deze dubbele taakstelling. Het label en het contingent zijn overigens graadmeters voor activiteit in lokale diensten, ongeacht of die met lokale of Vlaamse opdrachten werken. Ze laten toe dat het dienstenfonds zonder vreemde spreidingsplannen of ingewikkelde constructies eenvoudig en algemeen toepasbaar wordt.

③ Voor een brede notie van sociaal ondernemerschap

Sociale ondernemingen en werkvormen zijn divers en complementair. De samenleving heeft recht op een verscheidenheid of continuüm aan sociale ondernemers. Sociaal ondernemen doorkruist de traditionele opdeling van sectoren. Het verbindt immers ondernemerschap aan een bijdrage met maatschappelijk nut. In de sociale economie stellen we daarbij de jobcreatie voor kansengroepen voorop, met optie op doorstroming naar het reguliere circuit.

De lokale diensteneconomie is een vorm van sociale economie die uniek is omdat ze het ene aan het andere paart. Tijdelijke, begeleide tewerkstelling waarin we talenten valoriseren gaat er samen met diensten met lokaal, maatschappelijk nut.

Diverse overheden hebben er baat bij om deze stroom in het sociaal ondernemerschap te blijven stimuleren. Zowel Vlaamse beleidsdoelstellingen als lokale contexten hebben er baat bij. Lokale diensten zijn actief op uiteenlopende assen zoals

- natuur, milieu en energie
- zorg en welzijn
- sociale innovatie en armoedepreventie
- cultuurparticipatie en lokaal toerisme

LDE-medewerkers vind je dan ook overal: in het groen, in fietspunten, aan huis bij senioren, in centra voor kinderopvang en voor ouderenzorg, in de wijken, in scholen en op speelpleinen, in lokale dienstencentra en inloophuizen, onderweg tussen mensen en het sociaal huis, op culturele locaties in de stad enz....

We willen dat zo houden. Een hoofdstuk 'sociaal ondernemen en lokale tewerkstelling' mag een volwaardig onderdeel zijn van een ambitieus lokaal sociaal beleidsplan. De sector dient zich graag aan als partner om dit lokaal vorm te geven.

De Koepel Lokale Diensteneconomie vzw vertegenwoordigt erkende initiatieven lokale diensteneconomie en buurt- en nabijheidsdiensten in Vlaanderen. Zij ondersteunt de sector in haar economische en maatschappelijke ontwikkeling.

De erkende lokale diensten organiseren toegankelijke en duurzame loopbaanperspectieven aan ruim 3000 werknemers. Tevens creëren ze een waaier van diensten die de lokale levenskwaliteit versterkt.

Koepel Lokale Diensteneconomie vzw

Schaapsdries 2, 3600 Genk

T 089 32 28 14 -

info@lokalediensteneconomie.be

www.lokalediensteneconomie.be

Contactpersonen:

Jan Van Passel, voorzitter

Joeri Vancoillie, verantwoordelijke koepelsecretariaat

Stephanie Bawin, stafmedewerker